

Гулаткан Т. В., студентка 14 групи 5 курсу Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВА ПРИРОДА КОРОТКОЧАСНИХ ВІЇЗДІВ ЗА МЕЖІ ВИПРАВНИХ І ВИХОВНИХ КОЛОНІЙ

У зв'язку з доповненням у 1977 р. Виправно-трудового кодексу УРСР новою статтею 39¹, вперше з'явилися короткочасні виїзди за межі колоній як окремих інститутів у національному законодавстві. Відповідно до положень цієї статті такі виїзди надавалися засудженим, які відбували покарання у виправно-трудовах колоніях загального режиму, колоніях-поселеннях усіх видів і виховно-трудовах колоніях при виняткових особистих обставинах [1, с. 130].

Цей інститут знайшов своє відображення й у кримінально-виконавчому законодавстві України. На сьогодні, згідно з ч. 1 ст. 111 КВК України короткочасний виїзд за межі установ дозволяється з таких видів колоній : а) виховних – усім категоріям засуджених; б) мінімального рівня безпеки з полегшеними й загальними умовами тримання – теж усім категоріям засуджених; в) середнього рівня безпеки – тільки тим, які тримаються в дільницях соціальної реабілітації [2].

Частина 1 ст. 111 КВК України передбачає тільки виняткові і особисті підстави для таких виїздів: 1) смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого; 2) стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї; 3) одержання медичної допомоги, якщо така допомога не може бути надана установою виконання покарань, за наявності відповідного висновку лікаря такої установи. Строк такого виїзду – не більше семи діб, не включаючи часу, необхідного для проїзду в обидва кінці (не більше трьох діб).

Крім того, частина 3 ст. 111 КВК України додатково встановлює, що жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, крім вищевказаних підстав може бути надано короткочасний виїзд за межі колонії ще за однієї обставини – для влаштування дітей у родичів, опікунів або в дитячий будинок. Строк перебування в такому короткочасному виїзді – не більше як десять діб, за винятком часу, необхідного для проїзду, але теж не більше як три доби.

Законом України № 1828-VI від 21 січня 2010 року ст. 111 КВК було доповнено і в засуджених, які працюють і перебувають у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, з'явилося

право на щорічний короткочасний виїзд за межі колонії тривалістю 14 календарних днів. Порядок таких короткочасних виїздів визначається Інструкцією про порядок надання засудженим короткочасних виїздів за межі установ виконання покарань [3].

Помилковим є ототожнення «короткочасних виїздів» з поняттям «відпустка». Оскільки, виправно-трудове законодавство за часів як Союзу РСР, так і КВК незалежної України, надання відпусток засудженим до позбавлення волі не передбачало. У науковій літературі сталою є думка, за якою під виїздами засуджених до позбавлення волі за межі колонії слід розуміти тимчасове перебування засудженого за її межами, що дозволяється адміністрацією установи та є складовою частиною кримінального покарання, з наділенням засудженого деякими елементами правового статусу громадянина, пов'язаними з відсутністю ізоляції від суспільства. [4, с. 99–102].

Із цього приводу слушно зазначив О. В. Таволжанський: з огляду на підкорення процесу виконання кримінальних покарань його загальним цілям можна стверджувати, що соціально-виховна робота повинна створювати умови як для подальшого досягнення мети виправлення й ресоціалізації засудженого, так і цілей його виховання [5]. Такі виїзди статтею 130 Кримінально-виконавчого кодексу віднесено до заходів заохочення, тому, на наш погляд, вони надаються з метою посилення виховного впливу і необхідності спілкування засудженого з зовнішнім світом та сприяють його виправленню.

Під час виїзду засудженого за межі колонії процес відбування ним покарання переривається, бо він перестає відчувати на собі каральну сторону покарання, виходить з-під контролю адміністрації установи. А оскільки й адміністрація установи не може застосовувати до нього певні власні дії, запроваджувати обмеження прав, властиві покаранню у виді позбавлення волі, то припиняється і процес виконання покарання відносно засудженого. Тобто, час, на який засудженому надається короткостроковий виїзд за межі установи – це період, протягом якого виконання-відбування покарання припиняється. Саме на підставі такого розуміння виїзду засудженого законодавець і включив до КВК України положення, що «час перебування засудженого поза межами колонії зараховується в строк відбування покарання» (саме зараховується, а не є частиною строку покарання).

Виходячи з цього при розгляді інституту виїздів засуджених до позбавлення волі за межі колоній необхідно відзначити, що виїзди потрібно розглядати не як напрямок діяльності по виконанню позбавлення волі, а як напрям соціально-виховної роботи із засудженими. Всебічне вивчення цього правового інституту свідчить про соціальну спрямованість виїздів, необхідність у наданні яких виникає не тільки у засудженого, а й у його родичів. Однак потрібно пам'ятати, що, на жаль, в Україні не існує дієвого

механізму практичного втілення системи короткочасних виїздів за межі виправних і виховних колоній. Для її практичної реалізації в Україні необхідно провести більш глибокий аналіз зарубіжного досвіду, позитивних та негативних наслідків такого правового явища.

Література:

1. Відомості Верховної Ради УРСР. – 1977. – № 14. – С. 130.
2. Кримінально-виконавчий кодекс. Закон від 11.07.2003 № 1129-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1129-15/para815#n815>.
3. Інструкція про порядок надання засудженим короткочасних виїздів за межі установ виконання покарань. Наказ Міністерства юстиції України від 22.11.2011 № 3361/5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1372-11>.
4. Щербакова М. В. Право осужденных на выезд за пределы исправительного учреждения / М. В. Щербакова // Вестник Челябинского государственного университета. Научный журнал. – 2007. – № 9. – С. 99–102.
5. Таволжанський О. В. Цілі соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі / О. В. Таволжанський // Вісник Запорізького національного університету. – 2013. – № 3. – С. 219–224.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

**СУЧАСНА НАУКА
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

Матеріали «круглого столу»
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(Харків, 25 квітня 2018 року)

Харків
«Право»
2018

УДК 343.988
С89

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
д-р юрид. наук, проф. А. Х. Степанюк;
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, ас. О. В. Гальцова

Сучасна наука кримінально-виконавчого права : матеріали «круглого столу» для студентів, аспірантів та молодих вчених (Харків, 25 квітня 2018 р.). – Харків : Право, 2018. – 468 с.

ISBN 978-966-937-444-8

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників «круглого столу», присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України. Матеріали подані в авторській редакції.

УДК 343.988

ISBN 978-966-937-444-8

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018

Наукове видання

**СУЧАСНА НАУКА
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

Матеріали «круглого столу»
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(Харків, 25 квітня 2018 року)

Видається в авторській редакції

Підписано до друку з оригінал-макета 13.06.2018.
Формат 60×84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 27,2. Обл.-вид. арк. 28,8. Вид. № 1923.
Тираж 100 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ТОВ ПРОМАРТ
Тел. (057) 717-28-80